
УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

УДК 658.5:338

В. Г. Маргасова, к.е.н., доцент,
І. М. Сорока**ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВ
ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ**

Анотація. У статті визначено особливості формування та управління оборотними активами на підприємствах харчової промисловості України. Наведено визначення поняття «оборотні активи». Проаналізовано сучасний стан та структура оборотних активів підприємств харчової промисловості за 2008-2011 рр. Наведено шляхи вдосконалення управління оборотними активами.

Ключові слова: оборотні активи, харчова промисловість, фінансовий стан підприємств, суб'єкти господарювання харчової промисловості.

В. Г. Маргасова, к.э.н, доцент,
И. М. Сорока**ОСОБЕННОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ОБОРОТНЫМИ АКТИВАМИ ПРЕДПРИЯТИЙ
ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ**

Аннотация. В статье определены особенности формирования и управления оборотными активами на предприятиях пищевой промышленности Украины. Приведено определение понятия «оборотные активы». Проанализировано современное состояние и структура оборотных активов предприятий пищевой промышленности за 2008-2011 гг. Приведены пути совершенствования управления оборотными активами.

Ключевые слова: оборотные активы, пищевая промышленность, финансовое состояние предприятий, субъекты хозяйствования пищевой промышленности.

V. H. Marhasova, candidate of economic sciences, associate professor,
I. M. Soroka**FEATURES OF CIRCULATING ASSETS MANAGEMENT
AT FOOD INDUSTRY ENTERPRISES OF UKRAINE**

Abstract. The features of circulating assets forming and management at food industry enterprises of Ukraine are determined in the article. The concept of «circulating assets» is defined. The current state and structure of circulating assets of food industry enterprises for the period of 2008-2011 are analyzed. The ways of circulating assets management improvement are stated.

Keywords: circulating assets, food industry, financial state of enterprises, subjects of food industry management.

Постановка проблеми. На сучасному етапі економічного розвитку підприємства харчової промисловості відчувають гостру нестачу оборотних активів. Основною причиною цього явища є нераціональне використання та неефективне управління ними. Ефективне використання оборотних активів має велике економічне значення для підприємств, а правильне управління ними сприяють зниженню витрат на виробництво і збут продукції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок у розвиток теорії управління оборотними активами зробили такі вчені, як Ю.Ф. Брехмер [2], Л.А.Дробозина [10], А.В.Череп

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

[3]. Проблемами використання та управління оборотних активів в Україні (в т. ч. і в харчовій промисловості) займаються багато вітчизняних вчених. Серед них особливо можна виділити – В.П. Савчук [8], Н.М.Ткаченко [9]. Однак їхні дослідження не в повній мірі розкривають, як саме на практиці втілювати механізм управління оборотними активами на підприємствах харчової промисловості в умовах української економічної нестабільності.

Постановка завдання. Основною метою цієї статті є пошук ефективних засобів управління оборотними активами підприємств харчової промисловості.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі ринкових відносин однією з найважливіших складових, що забезпечує здійснення ефективної виробничої діяльності підприємств є оборотні активи. Так як саме вони беруть безпосередню участь у створенні продукції та її реалізації. Не залежно від галузі, підприємства повинні правильно побудувати і ефективно впровадити політику управління ними.

У сучасній економічній літературі існує дуже багато визначень оборотних активів. За словами вченої Р.А.Слав'юк, оборотні активи – ресурси, які належать підприємству і які будуть перетворені на гроші або використані іншим чином протягом року з дати складання бухгалтерського балансу.

Вчені В.М.Гриньова та В.О.Коюда трактують оборотні активи як частину продуктивного капіталу, яка впродовж одного періоду виробництва втрачає свою стару споживчу вартість, а її вартість повністю переноситься на вартість товару, що виготовляється і повністю повертається до свого власника у грошовій формі після реалізації товару[4].

Також одним з вагомих чинників при управлінні оборотними активами підприємства є визначення їх складу та порівняння чи він є оптимальним для забезпечення прибутковості. Для цього проаналізуємо зміни за 2008-2011 роки (табл.1)

Таблиця 1

Оцінка стану та структури оборотних активів підприємств харчової промисловості за 2008-2011 рр.

Показники	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
Оборотні активи в т.ч.	62131,4	84212,9	93925,4	121076,7
Грошові кошти	2920,2	3452,7	3372,7	4518,4
Поточні фінансові інвестиції	559,2	1010,6	1053,9	1773,8
Товарно-матеріальні цінності	20130,6	26863,9	27523,9	35804,9
Дебіторська заборгованість	38148,7	52548,8	59192,0	75006,4
Інші оборотні активи	372,7	336,9	214,7	326,1

(млн. грн.)

З табл.1. видно, що протягом аналізованого періоду вартість оборотних активів підприємств харчової промисловості зростає з року в рік [6]. Однак, якщо прослідкувати за результативністю діяльності підприємств харчової промисловості у 2008-2011 рр., то можна спостерігати негативну динаміку (рис.1). Якщо порівняти темпи росту обсягу оборотних активів з темпами росту фінансових результатів, то побачимо, що обсяги оборотні активи у порівнянні з базовим 2008 роком все більше і більше зростають. У 2011 році вони зросли майже у 2 рази. На противагу цьому темпи росту результативності діяльності підприємств має не стабільну динаміку. Так як у 2009 році спостерігалось падіння виробництва і в свою чергу це призвело до отримання збитків від реалізації продукції та інших супутніх операцій. Порівнявши темпи зростання обсягу оборотних активів і фінансового результату за 2011 рік, можна зробити такий висновок, що при збільшенні у 2 рази активів фінансові результати зросли лише на 8,1% у порівнянні з базовим роком. Це свідчить про те, що відбувається нераціональне використання оборотних активів, а отже, і неефективне управління ними, що в свою чергу помітно впливає на результативність харчової галузі.

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

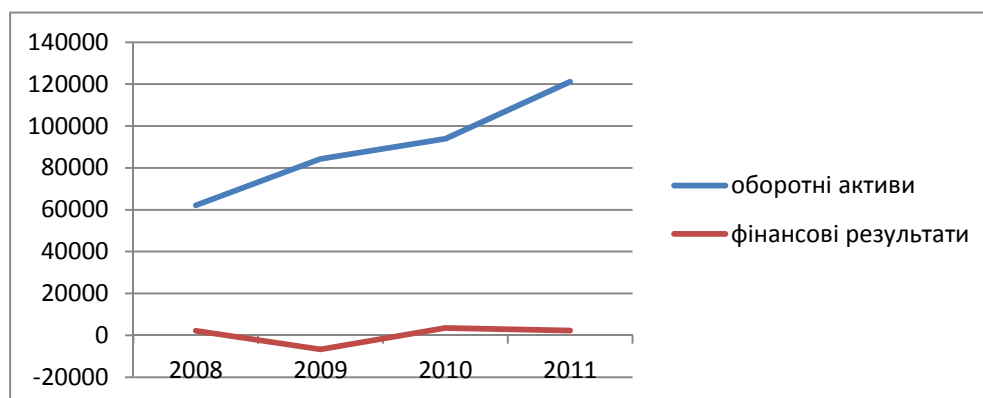

Рис. 1. Динаміка обсягів оборотних активів та фінансових результатів підприємств харчової промисловості України за 2008-2011 рр.

Політика управління оборотними активами в основному зводиться до пошуку компромісу між ризиком втрати ліквідності та ефективності роботи. Це виконується за допомогою вирішення двох важливих завдань:

- забезпечення прийнятної об'єму, структури та рентабельності активів;
- забезпечення платоспроможності [5].

Важливішим для підприємства є друге завдання. Саме тому проаналізуємо платоспроможність підприємств харчової промисловості України за 2010-2011 роки [7].

У харчовій промисловості в цілому спостерігається збільшення оборотних активів, однак чи є це показником зростання ефективності діяльності підприємств можна визначити за допомогою розрахунку показників ліквідності, які в свою чергу показують рівень платоспроможності. Для вирішення цього питання проаналізуємо показники ліквідності за 2010-2011 роки. Так для підприємств харчової промисловості в загальному коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2010 році становив 0,05 він не відповідає нормативному значенню (0,25-0,3), і це говорить про те, що підприємства не спроможні розрахуватися за всіма своїми зобов'язаннями. У 2011 році цей показник майже не змінився – 0,06, це каже про те, що у підприємств не вистачає грошових коштів і їх приріст майже у 34% практично не змінює складну ситуацію в галузі.

Коефіцієнт критичної ліквідності також не відповідає нормативному значенню (у 2010 – $0,77 < 1$, у 2011 – $0,79 < 1$). Це говорить про те, що у підприємств немає можливості погасити поточну заборгованість, навіть після сплати дебіторами всіх своїх зобов'язань. Коефіцієнт покриття у 2009 році становив 1,13, що менше за 2. У 2011 році ситуація майже залишилась на тому ж рівні і становить 1,17. Це говорить про те, що у підприємств харчової промисловості не достатньо ресурсів для погашення короткострокових зобов'язань.

Отже, можна зробити висновок, що підприємства харчової галузі на сьогодні є неплатоспроможними і неліквідними за підсумками 2010-2011 рр.

Висновки. Проаналізувавши показники обсягів оборотних активів та порівнявши їх ріст з результативністю підприємств, можна сказати, що у 2008-2011 рр. відбувається стрімке зростання оборотних активів і водночас спостерігається невідповідність цього росту з динамікою фінансових результатів. Підприємствам харчової промисловості, як і іншим, потрібно негайно змінювати проведення діяльності щодо управління оборотними активами. З огляду на ситуацію, яка наразі склалась у галузі, можна виділити основні напрямки щодо підвищення ефективності управління:

- прискорити оборотність запасів, дебіторської заборгованості, матеріальних витрат та готової продукції;
- оцінити правильність політики управління дебіторської заборгованості і внести корективи, так як у ході аналізу ми спостерігали лише її зростання;

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

- визначити оптимальний розмір запасів для підприємств, чи є їх вартісне зростання виправданим;
- провести нормування запасів, яке в свою чергу може зменшити затрати на їх зберігання;
- розробити правила визначення моменту і обсягу замовлення запасів, що дозволить оптимізувати розміщення товарів на складі, а, отже, до мінімізації витрат, що позитивно позначиться на величину прибутку підприємства.

Література

1. Акопян А.А. Підвищення ефективності використання оборотних коштів / А.А. Акопян, Л.В. Радько // Формування ринкових відносин України. - 2010. - №5. - С. 45-48.
2. Бригхэм Ю.Ф. Финансовый менеджмент: учебное пособие / Ю.Ф. Бригхэм, М.С. Эрхардт; пер. с англ. Е. Бугаева, А. Колос; под ред. Е. А. Дорофеева. – [10-е изд.]. - СПб. : Питер, 2007. - 960 с.
3. Череп А.В. Економічний аналіз: навч. посіб. для студ. вузів / А.В. Череп. - К.: Кондор, 2005. - 160 с.
4. Лагун М.О. Методичні аспекти аналізу фінансового стану підприємств у контексті прийняття управлінських рішень / Лагун М.О. // Формування ринкових відносин в Україні. - 2009. - №7. - С. 16-20.
5. Нестеренко С.С. Структурні зміни оборотного капіталу та їх вплив на фінансовий стан підприємств харчової промисловості / С.С. Нестеренко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. - 2011. - №2. - С. 187-197.
6. Промисловість України у 2007-2010 роках. Статистичний збірник / За ред. Л.М. Овденко. - 2011. - 307 с.
7. Рилеев С.В. Статистично-економічний аналіз оборотних активів у запасах товарно-матеріальних цінностей харчової промисловості / С.В. Рилеев, С.М. Юрій // Облік, аналіз, аудит. - 2011. - №7. - С. 21-28.
8. Савчук В.П. Финансовый менеджмент предприятий: прикладные вопросы с анализом деловых ситуаций / В.П. Савчук. - К.: Максимум, 2008. – 600 с.
9. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник / Н.М. Ткаченко. – [3-те вид., допов. і перероб.]. - К.: Алєрта, 2008. - 926 с.
10. Финансы: учебник для вузов / Под ред. проф. Л. А. Дробозиной. - М.: ЮНИТИ, 2001. - 527 с.

References

1. Akopian A.A., Radko L.V. Pivvyshchennia efektyvnosti vykorystannia oborotnykh koshtiv [Improving the efficiency of circulating assets use]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn Ukrainy – Formation of market relations in Ukraine*, 2010, no.5, pp. 45-48.
2. Brigham E.F., Ehrhardt M.C. *Financial management*. 10th ed. Fort Worth, Tex., Harcourt Brace College, 2001. (Russ. ed.: Brighkem Yu.F., Erkhart M.S. *Finansovyy menedzhment: uchebnoe posobie*. St.Petersburg, Piter Publ., 2007. 960 p.)
3. Cherep A.V. *Ekonomichnyi analiz* [Economic analysis]. Kyiv, Kondor Publ., 2005. 160 p.
4. Lahun M.O. Metodychni aspekty analizu finansovoho stanu pidpriemstv u konteksti pryiniattia upravlinskykh rishen [Methodological aspects of analyzing financial condition of enterprises in the context of managerial decision-making]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini – Formation of market relations in Ukraine*, 2009, no.7, pp.16-20.
5. Nesterenko S.S. Strukturni zminy oborotnoho kapitalu ta yikh vplyv na finansovyi stan pidpriemstv kharchovoi promyslovosti [Structural changes of circulating capital and their impact on the financial condition of food industry enterprises]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy – Scientific journal of National state tax service university of Ukraine*, 2011, no.2, pp.187-197.
6. Ovdenko L.M., ed. *Promyslovisyt Ukrainy u 2007-2010 rokakh. Statystychnyi zbirnyk* [Industry of Ukraine in 2007-2010. Statistical publication]. Kyiv, 2011. 307 p.
7. Rylieiev S.V., Yurii S.M. Statystychno-ekonomichniy analiz oborotnykh aktyviv u zapasakh tovarno-materialnykh tsinnosteiv kharchovoi promyslovosti [Statistical and economic analysis of circulating assets in the resources of food industry inventory holdings]. *Oblik, analiz, audit – Accounting, analysis, audit*, 2011, no.7, pp. 21-28.
8. Savchuk V.P. *Finansovyy menedzhment predpriyatiy: prikladnye voprosy s analizom delovykh situatsiy* [Financial management of enterprises: application issues with the analysis of business situations]. Kyiv, Maksimum Publ., 2008. 600 p.
9. Tkachenko N.M. *Bukhhalterskyi finansovyi oblik, opodatkuvannia i zvitnist*. 3-te vyd. [Financial accounting of taxation and reporting. 3rd ed.]. Kyiv, Alerta Publ., 2008. 926 p.
10. Droboszina L.A., ed. *Finansy* [Finance]. Moscow, YuNITI Publ., 2001. 527 p.

Надійшла 13.03.2013